

Betænkning

over forslag til lov om ændringer i arveforordningen (arveklasserne).

(Afgivet af udvalget den 12. februar 1954).

Udvalget har holdt 5 møder og har haft samråd med justitsministeren. Udvalget har modtaget en skriftlig henvendelse fra Dansk Slægtsgaardsforening.

Der har hos udvalget været store betænkeligheder ved helt at bortskære fætres og kusiners legale arveret. Man er af den opfattelse, at slægtsbåndene især på landet endnu kan være ret stærke mellem fætre og kusiner, og stiller derfor forslag om, at forslaget ændres således, at fætre og kusiner bevarer den legale arveret.

Udvalget er enig om, at det vil kunne virke stødende, om en arv ubetinget skal tilfalde staten, når afdøde har ønsket, at bestemte personer skulle arve ham, men ikke har fået bestemmelsen herom udtrykt i et uanfægteligt testamente, f. eks. fordi han ikke har opnået den fornødne testationsalder eller har været inhabil af andre grunde eller blot ikke har været bekendt med reglerne for testamentsoprettelse. Udvalget har derfor ment det rimeligt at optage i loven det forslag til en dispensationsbestemmelse, der findes i det af arvelovskommissionen udarbejdede lovforslags § 102. Udvalget skal i det hele herom henvise til kommissionsbetænkningens begrundelse for forslaget.

I udvalget er der rejst spørgsmål om, hvorvidt overgangsreglen i lovforslagets § 2 medfører konsekvenser for arveretten i henhold til et typisk gensidigt testamente mellem to barnløse ægtefæller. Udvalget har forelagt problemet for justitsministeriet, der i den som bilag aftrykte besvarelse har taget stilling til problemet. Udvalget kan henholde sig hertil.

I udvalget har man endvidere drøftet muligheden for at oprette en arvefond, i hvilken de midler, der som herreløs arv måtte tilfalde staten, kunne indgå. Da det endnu må anses for usikkert, om der i anledning af dette lovforslag efter dets vedtagelse vil fremkomme midler af nogen betydning til en sådan fond, er udvalget enig om at udskyde spørgsmålet til en senere drøftelse, forsåvidt det skulde vise sig, at der vil fremkomme midler, der kan få betydning for en sådan fond.

Justitsministeren har tiltrådt de af udvalget nedenfor stillede ændringsforslag.

Udvalget indstiller lovforslaget til *vedtagelse* med de foreslåede ændringer.

Ændringsforslag.

Af *udvalget*, tiltrådt af *justitsministeren*:

Til § 1.

1) I stk. 3 indføres efter ordet „børn“ ordene: „og børnebørn“.

2) Som nyt stykke i § 1 tilføjes:

„Som ny § 7 indføres:

„Er der ingen arvinger efter loven eller testamente, tilfalder efterladenskaberne staten. Dog kan justitsministeriet bestemme, at der ikke skal rejses indsigelse mod et testamente, der ville kunne anfægtes efter de herom gældende regler, men må antages at være udtryk for afdødes sidste vilje. Justitsministeriet kan endvidere under særlige om-

stændigheder afstå arven til afdødes slægtninge eller til andre, der har stået ham nær, navnlig når han ikke har kunnet oprette testamente, eller formuen hidrører fra en fælles slægtning.““

Til § 3.

3) Efter stk. 1 indsættes som nyt stykke:
„Fra lovens ikrafttræden ophæves Christian den Femtes Danske Lov, 5. bog, 2. kap., art. 11.“

Nina Andersen. Bladt. Hanne Budtz. Johs. Christiansen, Gideon. Gottschalck-Hansen.
næstformand.

Ove Hansen. Heilesen. Erhard Jakobsen. Kr. Juul. Hans Knudsen, Lorentzen.
formand.

K. Axel Nielsen. Ellen Poulsen. Rasting. Edel Saunte, Chr. Thomsen.
ordfører.

Bilag

Justitsministeriet.

København, den 16. januar 1954.

Under et samråd i det ærede udvalg er der fra udvalgets side rejst spørgsmål om, hvorvidt overgangsreglen i lovforslagets § 2 medfører konsekvenser for arveretten i henhold til et typisk gensidigt testamente mellem to barnløse ægtefæller, når den ene af disse er afgået ved døden før forslaget eventuelle gennemførelse som lov.

Under henvisning hertil skal man vedlagt i 20 eksemplarer fremsende en i justitsministeriet udarbejdet redegørelse vedrørende de testamentsfortolkningsspørgsmål, som udvalgets forespørgsel rejser.

Hans Hækkerup

/ Erik Vetli.

Folketingsudvalget vedrørende forslag til lov om ændringer i arveforordningen (arveklasserne).

Underbilag.

Redegørelse vedrørende arvelovsforslagets overgangsregel (§ 2) set i relation til typiske gensidige testamenter.

Såfremt der mellem to barnløse ægtefæller er oprettet et gensidigt testamente, efter hvilket formuen ved den længstlevendes død skal deles lige mellem deres „arvinger efter loven“, er der rejst spørgsmål om, hvorledes dette udtryk skal fortolkes i den situation, at den førstafdøde af ægtefællerne er afgået ved døden før gennemførelsen af det foreliggende lovforslag som lov — kun efterladende sig arvinger i de arveklasser, der bortskæres efter lovforslaget — mens den længstlevende først dør efter lovens gennemførelse.

Man har haft for øje det spørgsmål, om førstafdødes arvinger i de nu bortskårne arveklasser er blevet afskåret fra at tage arv ved den længstlevendes død som følge af den mellem de to dødsfald stedfundne ændring af de legale arveklasser.

Disse spørgsmål må i første række behandles som et almindeligt testamentsfortolkningsspørgsmål, der løses efter følgende retningslinier:

Hvis testamentets ordvalg og testators formodede vilje efter de sædvanlige testamentsfortolkningsprincipper fører til, at det er arveforholdene ved førstafdødes død, der skal lægges til grund ved fordelingen af arven efter ham, er problemet hermed løst, idet arven så må siges at være faldet, d. v. s. erhvervet af arvingerne efter den førstafdøde ægtefælle, ved dennes død. Forholdet bliver i så fald parallelt med situationen ved uskiftet bo med *livsarvinger*, hvor førstafdødes arvinger — hvis de dør før den længstlevende — virker som arveoverførende mellemed.

Findes der ikke holdepunkter i testamentet for at gennemføre en fortolkning som den

nævnte, er det fast antaget i teori og praksis, at arven til førstafdødes slægtninge først kan betragtes som faldet ved den længstlevendes død. Den enkelte arving har i så fald ikke erhvervet nogen ret ved førstafdødes død, og han optræder derfor heller ikke som arveoverførende mellemed.

Der opstår i dette tilfælde det spørgsmål, om testamentets ord „arvinger efter loven“ skal fortolkes i overensstemmelse med loven på testamentets oprettelsestidspunkt eller med loven ved arvefaldet (det vil sige ved den længstlevendes død). Også dette spørgsmål vil være at løse efter de almindelige testamentsfortolkningsprincipper. Disse fører til, at man — hvis der ikke findes positive holdepunkter i testamentet for det modsatte — må lægge loven på *oprettelsestidspunktet* til grund.

De sædvanlige principper for fortolkning af testamenter fører således til, at man i det af folketingsudvalget fremdragne tilfælde (hvor det må forudsættes, at der ikke er holdepunkter i testamentet for en modstående fortolkning) når til det resultat, at testamentet skal forstås således, at også førstafdødes arvinger i de nu bortskårne arveklasser skal tage arv efter ham ved længstlevendes død.

På dette grundlag står det tilbage at afgøre, om overgangsreglen i lovforslagets § 2 ændrer dette resultat. Efter denne bestemmelse er det tidspunktet for *arveladerens* død, der er det afgørende tidspunkt. Med hensyn til fortolkningen af ordet „arveladeren“ er det fast antaget i teori og praksis, at det også ved gensidige testamenter er førstafdøde, der skal betragtes som arvelader i

Bilag til bet. o. lovf. om ændr. i arveforordningen (arveklasserne).

forhold til sine slægtninge. Da førstafdøde i det af folketingsudvalget fremdragne tilfælde forudsættes død *inden* lovforslagets vedtagelse, vil overgangsreglen i § 2 allerede af denne grund ikke medføre ændring af det foran antagne resultat, nemlig at førstafdødes arvinger i de bortskårne arveklasser stadig er arveberettigede.

Det skal efter den givne anledning fremhæves, at tilsvarende fortolkningstvivil som i det af folketingsudvalget fremdragne tilfælde kan opstå ved ethvert testamente, der er oprettet før vedtagelsen af de nye regler om arveklasserne, og som bruger udtryk som „arvinger efter loven“ eller lignende, nemlig når dødsfaldet — ved gensidige testamenter eventuelt begge dødsfald — sker *efter* vedtagelsen. Resultatet bliver i alle tilfælde afhængigt af de almindelige testamentsfortolkningsprincipper. Ved fortolkningen af det pågældende testamente må bestræbelserne rette sig mod at udfinde, om det må siges at have været testatorenes mening at opretholde en arvefordeling efter de ved testamentets oprettelse gældende legale arveregler, eller om de ved anvendelsen af udtrykket „arvinger efter loven“ blot har tænkt på den til enhver tid gældende legale arvefølge.

Som foran nævnt medfører de almindelige fortolkningsprincipper en formodning for, at testamentet skal forstås i overensstem-

melse med de ved dets *oprettelse* gældende regler. Man vil derfor meget vel i det af folketingsudvalget nævnte tilfælde kunne nå til det resultat, at hidtil gældende ret skal anvendes, også forsåvidt angår arven efter den *længstlevende* af ægtefællerne. Dette resultat ændres ikke af overgangsreglen i lovforslagets § 2, selvom den længstlevende altså først er død *efter* forslagets gennemførelse som lov. Det må nemlig erindres, at det her drejer sig om *testaments*-arv til personer, der ikke er tvangsarvinger efter arveladeren, hvoraf følger, at den af loven fastsatte arvefølge er subsidier i forhold til den af testator i testamentet tilkendegivne vilje.

Det kan iøvrigt tilføjes, at lovforslagets § 2 er af samme indhold som den tilsvarende overgangsregel i § 104 i arvelovskommissionens lovudkast. Kommissionsudkastet rejser derfor samme fortolkningsspørgsmål med hensyn til testamenter — specielt de gensidige — som det nu forelagte lovforslag.

Det vil af foranstående fremgå, at en særlig overgangsbestemmelse med hensyn til de gensidige testamenter efter justitsministeriets opfattelse er overflødig. Hertil kommer, at en sådan speciel overgangsregel ville indebære risiko for uønskede konsekvenser med hensyn til testamentsfortolkning i almindelighed.